

Nr 57.

Ankom till riksdagens kansli den 10 juli 1914 kl. 1 e. m.

Utlåtande, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning av viss, till statens domäners fond hörande kronoegendom.

(1:a avd.)

I en till riksdagen den 1 maj 1914 avlåten, till jordbruksutskottets förberedande behandling hänvisad proposition, nr 39, har Kungl. Maj:t under återopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för samma dag föreslagit riksdagen medgiva, att till statens domäners fond hörande kronoegendom, som utgöres av andel i en för flera fastigheter gemensam samfällighet och som uppenbarligen är eller vid uppskattning finnes vara av sådan beskaffenhet, att för densamma icke kan vid försäljning påräknas högre köpeskilling än 1,000 kronor, må försälas på sätt och under villkor som av Kungl. Maj:t i varje särskilt fall bestämmas.

I detta ärende har departementschefen till berörda statsrådsprotokoll anført följande:

»Genom åtskilliga beslut av riksdagen har Kungl. Maj:t erhållit bemyndigande att utan riksdagens hörande försälja viss kronan tillhörig mark. Sådana beslut hava av Kungl. Maj:t tillkännagivits genom nådiga brev den 29 maj 1874, den 6 juni 1879, den 27 juni 1887, den 18 maj 1888, den 29 maj 1891 och den 23 maj 1902. Enligt dessa beslut äger numera Kungl. Maj:t rätt att utan riksdagens hörande försälja *dels* sådan kronoegendom, vars arrende icke överstiger 600 kronor, *dels* kronoegendom, som ej varit för statsverkets räkning ut-

arrenderad, men som uppenbarligen är eller vid arrendeuppskattning finnes vara av sådan beskaffenhet, att för densamma icke kan påräknas högre arrende än 600 kronor, dels ock till inköpt skogsegendom hörande område, som utan olägenhet för skogsskötseln anses kunna avyttras och uppenbarligen är eller vid arrendeuppskattning finnes vara sådant, att för detsamma icke kan påräknas högre arrende än 600 kronor. Från kronoegendom, vilken icke får säljas utan riksdagens hörande, får icke heller någon del, vare sig lägenhet, andel i samfällighet eller dylikt, säljas utan riksdagens medgivande.

Ovan omförmälda bemyndiganden äro av riksdagen lämnade utan viss tidsbegränsning. I fråga om dispositionen av de vid dylika försäljningar inflytande medel hade riksdagen ursprungligen blott beträffande de försäljningar, som skedde på grund av de tre förstnämnda breven, lämnat Kungl. Maj:t bemyndigande utan inskränkning till tiden, under det att beträffande de försäljningar, som skedde enligt nådiga breven den 18 maj 1888, den 29 maj 1891 och den 23 maj 1902 sådant bemyndigande lämnades blott för vissa år i sänder. Medlen skulle i varje fall användas till inköp av skogbärande eller till skogsbörd tjänlig mark, vartill genom beslut av 1909 års riksdag lades inlösen av ströängar å kronoparkerna i Norrland och Dalarna. Vid sistnämnda riksdag bestämdes därjämte, att till nämnda ändamål även skulle användas köpeskillingarna för de områden och lägenheter, till vilkas försäljning riksdagen på särskilda framställningar lämnade tillstånd under åren 1910—1912. År 1911 medgav riksdagen på Kungl. Maj:ts förslag, att vid 1912 års ingång hos riksgäldskontoret innestående dylika försäljningsmedel skulle överlämnas till domänstyrelsen, att därefter inflytande enahanda medel skulle inlevereras till nämnda styrelse samt att ifrågavarande försäljningsmedel skulle enligt de närmare föreskrifter, Kungl. Maj:t meddelade, förvaltas och redovisas såsom tillgång å statens domäners fond, intill dess desamma, enligt Kungl. Maj:ts och riksdagens bestämmande, finge disponeras till ovannämnda ändamål. Genom riksdagens bifall till Kungl. Maj:ts den 29 mars 1912 avlåtna proposition, nr 200, äger numera Kungl. Maj:t från och med den 1 januari 1913 tillsvidare intill dess annorlunda kan varda bestämt, för inköp av skogbärande eller till skogsbörd tjänlig mark ävensom till inlösen av ströängar å kronoparkerna i Norrland och Dalarna disponera de såsom tillgång å statens domäners fond redovisade kontanta medel. Härigenom har ovanberörda, för vissa slag av försäljningsmedel förut bestämda tidsbegränsning i fråga om denna dispositionsrätt upphävts.

Det har emellertid visat sig önskligt, att den allmänna befogenhet, som sålunda för särskilda fall lämnats Kungl. Maj:t att utan riksdagens hörande besluta om försäljning av kronoegendom av visst slag, måtte i någon mån utvidgas.

Jag avser härvid de fall, då till en kronoegendom, vilken icke enligt nu gällande regler får vare sig i sin helhet eller delvis säljas utan riksdagens medgivande, hör andel i en samfällighet, exempelvis soldattorp, grustag eller annat för flera fastigheter gemensamt avsatt område eller en för flera fastigheter gemensam rättighet. Om övriga delägare i en dylik samfällighet önska sälja densamma, synes det i allmänhet icke vara för kronan fördelaktigt att motsätta sig en sådan åtgärd. Detta skulle ju även kunna medföra, att kronans andel måste, i de fall där så kunde ske, utbrytas genom en lantmåteriförrättning, för vilken i de flesta fall kostnaderna säkerligen skulle stå i mycket dåligt förhållande till värdet av kronans andel. Men om således kronan anses böra jämte övriga delägare gå i författning om samfällighetens försäljande, kan detta för närvarande icke ske utan beslut av riksdagen, vilket emellertid förorsakar såväl omgång och tidsutdräkt som ock icke obetydliga kostnader för tryckning m. m., vilka ofta överstiga andelens värde. Det är nämligen att märka, att, då dylika samfälligheter i allmänhet tillhöra ett flertal delägare, den andel, som tillkommer kronan, ofta är av synnerligen ringa värde. Till belysande, huru förhållandena härvidlag kunna gestalta sig, vill jag anföra ett exempel.

Hos Kungl. Maj:t anmälde två makar, att de genom köpebrev den 6 april 1912 inköpt Anderslövs församlings förutvarande folkskolebyggnad jämte därtill hörande tomt, vilken sistnämnda vid enskifte å Anderslövs by av skifteslagets samfälliga egendom utlagts till skol- och fattighusplan, samt anhöllo, att Kungl. Maj:t täcktes vad anginge de till indragna militiebostället $\frac{1}{4}$ mantal Anderslöv nr 14 och annexhemmanet 1 mantal Anderslöv nr 32 hörande andelarna av samfälligheten godkänna försäljningen. Av till ärendet hörande handlingar inhämtades, att i berörda enskifte ingått tillhoppa $7\frac{7}{16}$ mantal, att de i skiftet ingående hemmanen ägde del i samfälligheten efter åsatta hemmantalet eller förmedlade mantalet och att det till lägenheten hörande jordområdet åsatts ett saluvärde av 901 kronor 60 öre. Genom beslut den 24 januari 1914 på ecklesiastikdepartementets föredragning medgav Kungl. Maj:t, vidkommande annexhemmanets andel i samfälligheten, att, därest övriga delägare i densamma godkände försäljningen, sökandena finge mot erläggande av vad å annexhemmanet efter ovan angivna beräkningsgrund belöpte av lägenhetens uppskattade värde eller sålunda 121

kronor 22 öre tillösa sig hemmanets andel av samfälligheten. Beträffande militieboställets andel saknar Kungl. Maj:t däremot befogenhet att utan riksdagens hörande lämna motsvarande medgivande och dock är boställets andel endast fjärdedelen av annexhemmanets eller 30 kronor 31 öre. Att under sådana omständigheter för ett dylikt försäljningsbelopp skulle bekostas tryckning av särskild proposition m. m. synes icke praktiskt.

Enär emellertid fall kunna förekomma, då på grund av att samfällighetens värde är i och för sig ovanligt högt eller att kronan äger särdeles stor andel i densamma, värdet av denna andel kan vara ganska betydande, lär det icke böra ifrågasättas, att Kungl. Maj:t må erhålla dylikt bemyndigande för alla förekommande fall. Ett visst maximivärde å kronans andel synes härvid böra bestämmas och torde detsamma lämpligen kunna sättas till 1,000 kronors kapitalvärde. Något visst försäljningssätt torde icke böra föreskrivas, utan synes Kungl. Maj:t böra äga frihet att i fråga därom förfara efter omständigheterna. Ej heller synes det böra såsom oestergivligt villkor uppställas, att alla övriga delägare äro ense om försäljningen, enär det kan tänkas, att även eljest försäljning av kronans andel kan böra ske.

Av det vid 1911 års riksdag fattade ovan omförmälda beslutet följer, att köpeskillingarna skola tillföras statens domäners fond, och enligt riksdagens beslut år 1912 skola de användas till inköp av skogbärande eller till skogsbörd tjänlig mark ävensom till inlösen av ströängar å kronoparkerna i Norrland och Dalarna. Den framställning, som nu torde böra avlätas till riksdagen, lär därför endast behöva åsyfta själva bemyndigandet till försäljning.»

På sätt departementschefen anfört har riksdagen meddelat Kungl. Maj:t generellt bemyndigande att utan riksdagens hörande försälja *dels* sådan kronoegendom, vars arrendevärde icke överstiger 600 kronor, *dels ock* sådan förut icke utarrenderad kronoegendom samt sådant till inköpt skogsegendom hörande område, som uppenbarligen är eller vid arrendeuppskattning finnes vara av sådan beskaffenhet, att därför icke kan påräknas högre arrende än 600 kronor. I övrigt gäller att från egendom, som icke får säljas utan riksdagens medgivande, icke heller får säljas någon del, vare sig lägenhet, andel i samfällighet eller dylikt, utan riksdagens bifall.

Den utvidgning i förevarande avseende, som av Kungl. Maj:t nu ifrågasättes, eller rätt att från egendom, vilken enligt nu gällande regler icke får vare sig helt eller delvis utan riksdagens medgivande säljas, få

Bihang till senare riksdagens protokoll 1914. 10 saml. 16 häft. (Nr 51—57.) 4

utan inhämtande av dylikt medgivande försälja andel i gemensam samfällighet intill ett maximivärde av 1,000 kronor, synes utskottet lämplig och betingad av praktiska skäl. Förutom att den kronan tillhörande andelen i dylika samfälligheter merendels är av synnerligen ringa värde torde den större eller mindre omgång, som frågans hänskjutande till riksdagen alltid medför, för de övriga delägarna i samfälligheten ofta föranleda både olägenheter och kostnader. Utskottet, som sålunda anser den ifrågasatta utvidgade befogenheten böra medgivnas Kungl. Maj:t, samt i övrigt icke haft något att erinra emot förevarande framställning, får därför hemställa,

att Kungl. Maj:ts ifrågavarande proposition må av riksdagen bifallas.

Stockholm den 9 juli 1914.

På jordbruksutskottets vägnar:

D. PERSSON i Tällberg.

Vid slutbehandling inom utskottet av i utlåtandena 51—57 omförmälda ärenden hava närvarit: herrar Persson, Ericsson, Odelberg, Paulson, Pers, Lindblad, Lundell, Linders, greve Hamilton (dock ej vid ärendet nr 56), Nilsson i Tänga, Öberg, Kronlund, greve Wachtmeister, Ingeström, Rosén, Ekerot och Bosson (vid ärendet nr 56).